

NaturErhvervstyrelsen

Sagsnr.: 15-8132-000040

Dato: 15. januar 2016

Oversigt over hørings svar vedr.

Forslag til ændring af landdistriktsprogrammet for 2014-2020 og supplerende miljøvurdering af forslag til programændring

	Bemærkninger i høringsvaret	Konsekvens for programteksten
1	Dansk Energi	
1.1	Bredbånds- og mobildækning: Opfordrer til, at der øremærkes midler i landdistriktsprogrammet til at fremme bredbånds- og mobildækningen i landdistrikterne, som det fx er gjort i Sverige.	Ingen konsekvens. Det nævnte forslag til støtteordning er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016.
1.2	Bredbånd: Opfordrer til, at der på kort sigt skabes langt større synlighed om mulighederne for at benytte landdistriktsprogrammet til at fremme bredbåndsudviklingen gennem LAG'erne. Fx gennem en vejledning og med inddragelse af Ministeriet for Energi-, Forsyning- og Klima, der har det overordnede ansvar for bredbåndsdekningen i Danmark, herunder i landdistrikterne.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører gennemførelsen af LAG-ordningen.
2	Dansk Skovforening	
2.1	SWOT: Nævner en række muligheder og behov i skovbruget, som mangler at blive identificeret i SWOT-analysen. Har desuden en række konkrete bemærkninger til teksten om skov i SWOT'en, bl.a. side 45, side 46, side 53, side 67, side 68, side 69, side 71 og side 73.	Ja. De fleste bemærkninger vedrører afsnit i programmet, der ikke ændres i forbindelse med denne programændring. De øvrige tekstmæssige bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.2	Administrationsprocenter: Bemærker, at der har været for meget fokus på administrationsprocenter frem for at etablere ordninger, der kan tilgodese særlige behov, og hvor administrationsprocenten i sagens natur vil være større. Det gælder især for ordninger, der skal bidrage til implementering af habitatdirektivet. Desuden sikrer nogle tilskud en varig natur- og miljøforbedring, mens andre kun sikrer natur- og miljøgevinsten i en kortere periode. Dette bør der tages højde for ved vurderingen af administrationsprocenten, evt. ved indregning med en passende diskonteringsfaktor.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Forslaget til programændring mindsker ikke mulighederne for at tilgodese særlige behov. De foreslåede satsændringer for skovordninger indeholder transaktionsomkostninger.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
2.3	Skovforvaltningsplan: Finder, at størrelsesgrænsen for udarbejdelse af driftsplaner er fastsat meget lavt og anbefaler, at den generelt hæves. Savner, at det defineres mere tydeligt, hvad der forstås ved ”en tilsvarende plan”, evt. via relevante eksempler i vejledningen.	Ingen konsekvens. Nærværende programændring ændrer ikke på størrelsesgrænsen for krav om driftsplan. Anmodningen om eksempler i vejledningen er taget til efterretning.
2.4	Engangskompensation: Ser frem til, at der fra dansk side tages stilling til, om muligheden for engangskompensation til visse naturforbedrende tiltag kan udnyttes.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Engangskompensation indgår ikke i programændringen for 2016. Der arbejdes for, at engangskompensation kan indføres ved en senere programændring. Der er dog stadig en række uafklarede spørgsmål på dette område.
2.5	Etablering af skov (foranstaltning 8a): Har en række tekstmære bemærkninger til bl.a. skovrejsningsmålet, støttebetingelser, forpligtelser og hjemmehørende arter. Jf. side 250 – 260.	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.6	Genopretning af skader på private og offentlige skove som følge af stormfald (foranstaltning 8b): 1. Bemærker, at det er en helt uacceptabel indskrænkning i de gældende tilskudsmuligheder, hvis følgende betingelse skal tages bogstaveligt: ”Der ydes kun stormfaldstilskud, hvis over 20 pct. af skovpotentialet målt i vedmasse er ødelagt”. Fremhæver, at dette desuden vil være i strid med stormfaldsloven, bekendtgørelsen og forsikringsbetingelserne. 2. Har desuden tekstmære bemærkninger til bl.a. fastsættelse af tilskuddet (side 263 og 264) og fastlæggelse af arealet i forhold til det oprindeligt anmeldte (side 266).	1. Ingen konsekvens. Ordningen (8b) er pt. en hvilende ordning. Nærværende programændring ændrer ikke på andelen af ødelagt skovpotentiale målt i vedmasse, da dette er fastsat i forordningen. 2. Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.7	Støtte til grønne driftsplaner (foranstaltning 8c): Har en række tekstmære bemærkninger til bl.a. principper for udvælgelseskriterier (side 271), afbødende foranstaltninger (side 272), betingelsen om fremlæggelse af en skovforvaltningsplan (side 273) og sikring af offentlighedens bedre adgang (side 275).	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.8	Foryngelse med klimarobuste arter og til fordel for visse arter (foranstaltning 8d): Har en række tekstmære bemærkninger til bl.a. det billigste plantemateriale (side 278), hjemmehørende løvtræarter og klimarobuste arter (side 278), prioritering af arealer (side 279) og en overskrift på side 282.	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.9	Rydning af invasive arter og uønsket opvækst (foranstaltning 8f): 1. I forhold til ”Investering til støtte for visse arter” er det nødvendigt, at der også gives tilskud til erstatning af det fremtidige indtægtstab fra arealerne. Ellers vil ordningen ikke finde anvendelse. Jf. side 292 og 293.	1. Ingen konsekvens. Nærværende programændring ændrer ikke på satsernes størrelse.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	2. Har desuden tekstmære bemærkninger til bl.a. de 10 skovnaturtyper (side 293-294), kompensation for tabt indtægt i forbindelse med etablering af naturlige vandstandsforhold (side 295) og definition af væsentligste kriterier (side 296).	2. Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.10	Forpligtelser vedrørende miljø- og klimavenligt skovbrug m.v. (M15): Har tekstmære bemærkninger til bl.a. at sikre offentligheden bedre adgang til skoven (side 347), kompensation for omkostninger i forbindelse med udlæg af urørt skov (side 352), princippet for erstatning til urørt skov (side 353) og krav om udarbejdelse af en plan (side 356).	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
2.11	Forslag til nye støtteordninger på skovområdet: Foreslår en række nye ordninger til landdistriktsprogrammet, bl.a.: - Ordninger, der fremmer biodiversiteten i skovene, bl.a. med hjemmel i artikel 17 og artikel 30 i landdistriktsforordningen. - En ordning, der kan understøtte skovejere og grupper af skovejere i digitalisering af deres skov og skovdrift, fx ved brug af GIS-systemer og/eller databaser. Digitalisering kan bl.a. bruges med henblik på sporbarhed, opmåling af stakke, overblik over aktiviteter, registrering af arter og lagerstyring m.v. Hjemmel i enten artikel 26 eller artikel 27 i landdistriktsforordningen. - Kompetenceopbygning hos skovejere via undervisning og kurser. Hjemmel i artikel 14 i landdistriktsforordningen.	Ingen konsekvens. Bemærkningerne er ikke relevante for programteksten. De nævnte forslag til støtteordninger er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016.
3	Danske Regioner	
3.1	Regional- og Socialfondsmidler: Bemærker, at det ikke er muligt at anvende regionalfonds- og socialfondsmidler til projekter, der omfatter udvikling af virksomheder inden for den primære jordbrugssektor. Det forhindrer et løft af hele værdikæden omkring de primære erhverv.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Det er Erhvervs- og Vækstministeriet, der er ansvarlig for prioriteringen af indsatsen under regionalfondsprogrammet og socialfondsprogrammet i perioden 2014-2020.
3.2	Forarbejdningssektoren: Hilser det særdeles velkomment, at forarbejdningsleddet bliver en indsats i landdistriktsprogrammet, bl.a. under erhvervsudviklingsordningen. Imødekommer den udfordring, at det hidtil har været vanskeligt at investere i projekter på tværs af værdikæden i landbrugs- og fødevarersektoren.	Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er der dog truffet politisk beslutning om, at denne indsats udgår af forslaget til programændring.
3.3	Regionale vækstindsatser: Mener, at udmøntningen af landdistriktsprogrammets indsatser skal koordineres med de regionale vækstindsatser, hvor det er relevant. Hensigten er at opnå størst mulig synergi og sikre regionalt og lokalt ejerskab og forankring.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører gennemførelsen af de enkelte støtteordninger.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
3.4	Bredbånds- og mobildækning: Ser gerne, at der i programmet tilføjes en indsats, der er målrettet bredbåndsforbindelse i landdistrikterne. Der er store regionale forskelle i landet, og især Nordjylland, Fyn og Sjælland har utilstrækkelig dækning.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Det nævnte forslag til indsats er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016.
3.5	Standardomkostninger: Finder det positivt, at der indføres standardomkostninger for visse indsatser. Imødeser, at modellen udbredes til flere indsatser under programmet.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Det er hensigten at indføre standardomkostninger for flere ordninger senere i programperioden.
3.6	N+3-reglen: Bemærker, at det bliver vanskeligt at opfylde den første N+3 deadline, da støtteordninger, der er omfattet af programændringen, tidligst bliver åbnet for ansøgninger medio 2016. Dette er også sent for ansøgere, der har gode projekter.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men er taget til efterretning. Flere støtteordninger åbner dog i foråret 2016, bl.a. ansøgningsrunden for arealordningerne, hvilket bidrager til opfyldelsen af N+3.
3.7	Turisme: Bemærker, at det vil være relevant at inddrage udvikling af turisme i landdistrikterne i forbindelse med erhvervsudvikling. Landdistriktsprogrammet og turismeindsatsen kan med fordel samtænkes.	Ingen konsekvens. Turisme ligger uden for Erhvervsudviklingsordningens formål.
3.8	Erhvervsudviklingsordningen: Foreslår, at der snarest muligt åbnes for en ansøgningsrunde, der også omfatter forarbejdningssektoren, dvs. uden at vente på godkendelse fra EU-Kommissionen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er der truffet politisk beslutning om, at denne indsats udgår af forslaget til programændring. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
3.9	Klynger: Opfordrer til, at det eksplicit kommer til at fremgå af programmet, at eksisterende klynge- og netværksorganisationer er støtteberettigede under programmet inden for de relevante indsatsområder.	Ingen konsekvens. Det fremgår allerede af programteksten for erhvervsudviklingsordningen, at tilsagnshaver kan være en virksomhed, forening, organisation eller lignende.
3.10	Gartnerier: Finder det positivt, at der åbnes for ansøgninger fra gartnerier til investeringer i vandbesparende teknikker.	Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er der dog truffet politisk beslutning om, at denne indsats udgår af forslaget til programændring.
4	Datatilsynet	
4.1	Persondataloven: Understreger, at behandling af personoplysninger skal ske under behørig iagttagelse af persondataloven og sikkerhedsbekendtgørelsen, og nævner en række konkrete regler i persondataloven.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører gennemførelsen af støtteordninger.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
4.2	Bemærker, at høringssvaret er standardmæssigt. Da Datatilsynet har mange sager under behandling, har tilsynet ikke mulighed for at forholde sig konkret til materialet.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten.
5	Det Økologiske Råd	
5.1	Midler: Midlerne i landdistriktsprogrammet er klart utilstrækkelige i forhold til målsætninger i EU-direktiver og nationale planer, som midlerne skal bidrage til at opfylde. Det gælder implementering af Vandrammedirektiv, Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiverne, målsætninger omkring ammoniak i NEC-direktivet, reduktion af klimagasemissioner i henhold til Klimaplanen m.v.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.
5.2	Fleksmidler: Opfordrer til, at regeringen udnytter muligheden for at overføre op til 15 pct. fra den direkte støtte til landdistriktsprogrammet (fleksibilitet) i 2018, jf. anbefaling fra Natur- og Landbrugskommissionen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Der er tale om en politisk beslutning. En eventuel beslutning om overførsel af yderligere fleksmidler skal først meddeles til EU-Kommissionen i sommeren 2017.
5.3	Midler: Der mangler midler til målrettet regulering samt en miljø- og naturindsats, økologiomlægning, udbygning med biogas og naturpleje.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.
5.4	Effekt: Der mangler analyser, som viser nødvendig dosering og effekt af virkemidlerne i landdistriktsprogrammet set i relation til målsætningerne.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Analyser af effekt mv. er typisk en del af grundlaget for beslutninger om prioritering af landdistriktsprogrammets midler. Forskningsinstitutioner som IFRO og DCA udarbejder sådanne analyser, der bruges til dette formål. Der findes dog ikke formelle krav om, at sådanne skal indgå i landdistriktsprogrammet.
5.5	16 punkts plan: Finder, at lempelser i regeringens 16 punkts plan i henhold til EU-regler i de pågældende direktiver skal kompenseres fuldt ud og samtidig med forringelserne, som ønskes iværksat fra foråret 2016. Dette er ikke afspejlet i landdistriktsprogrammet.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Ændringer i landdistriktsprogrammet som følge af den politiske aftale om fødevarer- og landbrugspakken vil blive gennemført fra 2017.
5.6	Målrettet regulering: Anbefaler, at compensation til landmænd, der omfattes af målrettet regulering, kan ske via EU-støttemidler. Dvs. via øget udnyttelse af fleksibilitet og via nye målrettede støtteprogrammer i landdistriktsprogrammet.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Ændringer i landdistriktspro-

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
		grammet som følge af den politiske aftale om føde- vare- og landbrugspakken vil blive implementeret fra 2017.
5.7	Jordfordeling og statslig køb af jord: Varige løsninger bør prioriteres frem for årlige støtteordninger. Derfor bør midlerne til jordfordeling og statslig køb af jord genindføres i programmet og udbygges.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning. Jordfordeling og statslig køb af jord indgår dog fortsat i programmet, bl.a. i forbindelse med vådområdeprojekter.
5.8	Naturpleje og naturbeskyttelse: Støtte til naturpleje og naturbeskyttelse skal øges for at opfylde nuværende og fremtidige behov. Bemærker, at fald i støtten til pleje af græs i 2016 er uheldigt.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.
5.9	Økologisk Jordbrug: Bemærker, at de afsatte midler er utilstrækkelige til at dække den fornødne omlægning og arealtilskud til de øgede økologiarealer.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.
5.10	Miljøteknologi: Anerkender den fortsatte prioritering af støtte til miljøteknologi. Anbefaler, at de konkrete støttesatser løbende vurderes, så der sikres tilstrækkelige midler til den ønskede udvikling, fx udbygning med biogasanlæg og gylleforsuring, Samtidig bør støttebeløb og omfang løbende evalueres og justeres i forhold til en dynamisk udvikling.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Støttesatserne for de enkelte ordninger er fastsat i programmet, og ændring heraf kræver en programændring.
6.	Friluftsrådet	
6.1	Fleksmidler: Beklager, at der med den politiske aftale fra april 2015 om udmøntning af landdistriktsprogrammet – og den efterfølgende ændring for 2016 – ikke er sikret den størst mulige overførsel af fleksmidler.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Der er tale om en politisk beslutning. En eventuel beslutning om overførsel af yderligere fleksmidler skal meddeles til EU-Kommissionen senest i sommeren 2017.
6.2	Støtte til friluftsliv: Opfordrer til, at der fortsat opretholdes mulighed for støtte til friluftsliv i programmet.	Ingen konsekvens. Støtte til friluftsliv er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016. Ordningen tages derfor ud af programmet.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
6.3	Supplerende miljøvurdering: Opfordrer til, at der tydeligere redegøres for de miljømæssige konsekvenser for friluftsliv i miljøvurderingen. Den supplerende miljøvurdering bør justeres i forhold til, at tiltag støttet af landdistriktsprogrammet kan have en (positiv) indvirkning på befolkningens sundhed, såfremt muligheder for friluftsliv tænkes ind. Desuden bør der tilføjes et afsnit, der redegør for de negative virkninger, som udelukkelsen af støtte til friluftsliv medfører.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Bemærkningerne er taget til efterretning. Da der ikke har været afsat midler til friluftsliv i landdistriktsprogrammet 2014-2020, vil det dog ikke have betydning for befolkningens sundhed, at støtteordningen udgår af programmet.
6.4	Supplerende miljøvurdering: Finder, at det bør tydeliggøres i miljøvurderingen, at forslaget til ændret program forringer muligheden for opnåelse af målsætningerne i de nationale handlingsplaner og programmer, som har relation til friluftsliv.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Da der ikke hidtil har været afsat midler til friluftsliv i landdistriktsprogrammet 2014-2020, vil det ikke have betydning for opnåelse af målsætningerne i de nationale handlingsplaner og programmer, som har relation til friluftsliv, at støtteordningen udgår af programmet.
7	Kommunernes Landsforening	
7.1	Fysiske anlæg på landbrugsjord i forbindelse med vandløbsrestaurering: Foreslår, at der under beskrivelsen af formål og prioritering af foranstaltningen nævnes den synergi, der kan opnås i form af klimatilpasning som en del af restaureringen. Det kan bl.a. betyde, at der kan skaffes supplerende ekstern finansiering til foranstaltningen, dels fra andre EU-programmer og dels fra forsyningerne.	Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er der truffet politisk beslutning om, at denne ordning udgår af forslaget til programændring. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
7.2	Etablering af minivådområder: Bemærker, at etablering af minivådområder er et potentielt godt nyt virkemiddel, men at det endnu er under udvikling. - Det er vigtigt, at den ekspertgruppe, der skal vurdere projekterne, alene skal udtale sig om udformning og forventet virkningsgrad. Forhold vedrørende placering og koordinering med øvrige tiltag bør behandles i Vådområdestyregrupperne (VOS), og godkendes/høres hos kommunen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er der truffet politisk beslutning om, at denne ordning udgår af forslaget til programændring for 2016. Ordningen vil ikke være relevant i 2016 på grund af de planlagte ændringer af gødningsreguleringen, så der kan gødskes til økonomisk optimum. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
7.3	Dataindsamling og forvaltningsplanlægning: Finder det positivt, at disse indsatser er medtaget som nye foranstaltninger.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten.
7.4	Vådområder: Tager afstand fra, at det foreslås at flytte prioriteringen af de konkrete projekter i vandspandene fra Vådområdestyregrupperne (VOS) til Naturstyrelsen. Mener, at VOS har vist sig at være driftssikre, ansvarlige og leveringsdygtige i første	Ingen konsekvens. Der er enighed om, at VOS'erne har løftet opgaven med at være leveringsdygtige ift. vådområdeprojekter til realisering. Der skal ske en reel og transparent prioritering af

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	planperiode. Det har været af afgørende betydning for indsatsen, at det lokale kendskab og engagement har haft indflydelse på prioriteringen af projekterne, og prioriteringen bør derfor fastholdes i VOS-regi.	projekter. Der er derfor behov for at justere prioriteringsmetoden, så alle projekter indgår i en synlig prioritering. Dette løses gennem en central prioritering. VOS'ernes rolle i det fremtidige setup vil indgå i overvejelserne i forbindelse med ordningens opsætning.
7.5	Vådområder: Tager afstand fra, at Miljø- og Fødevarerministeriets egne decentrale enheder skal implementere vandplanernes vådområdeprojekter i og langs vandløbene. Det vil i givet fald skulle ske i de samme vandoplande – og i konkurrence med – kommunernes projekter. Nævner en række argumenter, bl.a. at: - Vådområdeindsatsen bør ske i synergi med øvrige opgaver i det åbne land, fx vandplanernes øvrige vandløbsindsats, klimatilpasning, naturbeskyttelse, friluftsliv osv. – opgaver, der alle varetages af kommunerne. Foreslår, at koordineringen og prioriteringen af projekter placeres i VOS, gerne suppleret med rådgivende grupper som vandråd, naturråd og ”minivådområde ekspertgrupperne”.	Ingen konsekvens. De statslige decentrale enheder tilføjes som mulige støttemodtagere for at have den bredest mulige kreds af aktører til at løfte opgaven. Den foreslåede ændring af støtteordningen udgør ingen hindring i forhold til at udnytte synergier.
7.6	Engangskompensation: Bemærker, at aftaler om 20-årig fastholdelse af projektområder om muligt skal udbetales som engangsbetaling. Det vil øge interessen og mindske administrationen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Engangskompensation indgår ikke i programændringen for 2016. Der arbejdes for, at engangskompensation kan indføres ved en senere programændring. Der er dog stadig en række uafklarede spørgsmål på dette område.
7.7	Vådområder: Bemærker, at udgifter til inventar og stiforbindelser i forbindelse med vådområdeprojekter bør være tilskudsberettigede. Desuden bør de nationalt fastsatte regler for støttebetingelser og prioriteringsbetingelser udformes i samråd med VOS.	Ingen konsekvens. Udgifter til friluftsliv er ikke støtteberettigede, da de ikke er nødvendige for projekternes gennemførelse og målopfyldelse. Bekendtgørelser sendes i offentlig høring, hvor det er muligt at afgive bemærkninger til ordningens design.
7.8	Vådområder: Bemærker, at teksten vedrørende nedsættelse af en kontaktgruppe bør ændres til: ”Der skal nedsættes en kontaktgruppe...”. Jf. side 219.	Ingen konsekvens. Intentionen er den samme, men det er ikke hensigtsmæssigt at indføre en sådan binding i landdistriktsprogrammet.
7.9	Tekniske anlæg på agerjord (foranstaltning M04e): Bemærker, at der savnes en klar afgrænsning af myndighedsrollen i denne type tiltag. Det er kommunerne, der er	Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er der truffet politisk beslutning om, at denne ordning udgår af forslaget til programændring for 2016. Ordningen vil ikke være relevant i 2016 på grund

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	myndighed i det åbne land, og det skal derfor sikres, at projekter allerede i planlægningsfasen høres hos kommunen i forhold til evt. konflikter med øvrige bestemmelser og tiltag.	af de planlagte ændringer af gødningsreguleringen, så der kan gødskes til økonomisk optimum. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
8	Landbrug & Fødevarer	
8.1	Start før EU-godkendelse: Opfordrer til, at den nye investeringsstøtteordning for svin igangsættes tidligst muligt i 2016, dvs. på forventet efterbevilling fra Kommissionen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Det vurderes p.t., at der vil være store risici ved at iværksætte ordningen ”Modernisering af slagtesvinestalde” på forventet efterbevilling.
8.2.	Årshjul: Opfordrer til, at der kommer overblik over timingen af udmøntningen af de enkelte elementer af programmet i 2016 i god tid. For ansøgere er det vigtigt at have grundig og relevant information så tidligt som muligt, så der kan planlægges og fremskaffes nødvendige godkendte finansieringsplaner fra låneinstitutter, myndighedstilladelser m.v. Også vigtigt, at det er gennemarbejdede ordninger, der er gennemtestet i IT-systemet, før de åbner for ansøgning.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af støtteordninger.
8.3	Fastlæggelse af støtteberettigede udgifter: Er overordnet interesseret i, at programmet forholder sig så åbent som muligt i forhold til bestemmelserne i forordningsgrundlaget. Der bør fra dansk side ikke være en unødigt begrænsende fortolkning af programmets bestemmelser med deraf følgende konkurrenceforvridning i forhold til andre EU-lande. Nævner som eksempel definitionen af støtteberettigede udgifter under miljøteknologi, hvor følgende er udelukket fra det danske program, selv om det er omfattet af forordningen: ”Køb eller leje med købsforpligtelse af nye maskiner og nyt udstyr op til aktivets markedsværdi”.	Ingen konsekvens. Forslaget til programændring lægger ikke op til ændringer af de støtteberettigede udgifter under investeringsordninger. Under udarbejdelsen af landdistriktsprogrammet for 2014-2020 er fastlæggelsen af de støtteberettigede udgifter sket med udgangspunkt i, at der alene gives tilskud til udgifter, som er nødvendige til projekterne gennemførelse. Derudover er fastlæggelsen sket under hensyntagen til principperne om størst mulig effekt, enkle støttebetingelser og ansøgningsprocedurer, samt reducerede administrationsomkostninger.
8.4	Vækst og konkurrenceevne: Er overordnet tilfreds med, at en stor del af programmet går til tiltag, der styrker erhvervens vækst og konkurrenceevne. Er også tilfreds med, at moderniseringsordningen for kvæg fortsætter i 2016 og frem, og at investeringsstøtte til modernisering af svinestalde kan ydes fra 2016 og frem.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten.
8.5	Standardomkostninger: 1. Er generelt meget positiv over, at der indføres mulighed for tilskud til investeringer baseret på standardomkostninger i stedet for fakturerede udgifter. Det er afgørende, at	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	<p>der er en vis fleksibilitet i forbindelse med indførelsen af standardomkostninger, da det er et nyt – og i EU-sammenhæng ret uprøvet – system. Bl.a. må der skabes plads til at rette i standardomkostningerne i de tilfælde, hvor der viser sig at være uhen-sigtsmæssigheder i forbindelse med anvendelsen, fx som følge af ændret prisudvik-ling eller fejlbehæftede omkostninger.</p> <p>2. Desuden er det vigtigt, at der kan gives støtte til flere teknologier end de, der er listet i programmet.</p> <p>3. Det er vigtigt, at det ikke bliver unødigt kompliceret for ansøger/tilsagnshaver, hvis der skal søges tilskud i en ordning, hvor der både er standardomkostninger, faste priser og priser fastlagt på baggrund af to uafhængige tilbud.</p> <p>4. Finder det vigtigt, at der foretages en grundig evaluering af erfaringerne med at indføre faste priser under kvægordningen og farestaldsordningen i 2015.</p> <p>5. Desuden er der flere problemstillinger i forhold til prioritering af ansøgninger, når der anvendes standardomkostninger, idet alle projekter pr. definition vil have den samme pris. Dermed bliver det vanskeligt at rangordne projekter efter omkostningseffektivitet.</p> <p>6. Der bør være en differentieret tilgang til standardomkostninger i underkategorier de steder, hvor det giver mening. Fx skellen mellem omkostninger for store, mellemstore og små bedrifter.</p> <p>7. Det er væsentligt, at der sker en væsentlig administrativ lettelse for ansøgerne, og at bilagskontrollen falder bort. Afgørende, at det gøres helt klart for ansøgerne, hvordan kontrollen skal foregå.</p>	<p>1. Programteksten er revideret, således at den alene indeholder en metodebeskrivelse for beregning af standardomkostninger frem for en specifik liste over standardomkostninger. Denne model vil give større fleksibilitet.</p> <p>2. Forslaget til programændring åbner allerede nu op for, at der kan gives støtte til teknologier for hvilke, der ikke er fastsat standardomkostninger.</p> <p>3. NaturErhvervstyrelsen er opmærksom på problemstillingen, som håndteres ved IT-opsætning af ordningerne.</p> <p>4. Der er igangsat en evaluering af ordningen for modernisering af kvægstalde. Farestaldsordningen blev ændret i 2014, og fra 2016 forventes ordningen at blive omfattet af standardpriser.</p> <p>5. Prioriteringskriterier fastlægges i bekendtgørelsen i forbindelse med udvikling og opsætning af ordningerne. NaturErhvervstyrelsen arbejder pt. på en model for prioriteringskriterier på ordninger, hvor der er udviklet standardomkostninger.</p> <p>6. Der har i forbindelse med fastlæggelsen af standardomkostninger været en dialog med erhvervet, herunder Landbrug & Fødevarer og SEGES, hvor der ikke har været fremsat ønske om en differentieret tilgang til standardomkostninger i underkategorier. Standardomkostninger vil ikke i 2016 blive opdelt i underkategorier.</p> <p>7. Formålet med at indføre standardomkostninger er at gøre det væsentligt lettere administrativt både for ansøger og NaturErhvervstyrelsen. Hvordan kontrol af ordninger med standardomkostninger skal foregå, er endnu ikke fastlagt. Der arbejdes på at begrænse bilagskontrollen.</p>

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
8.6	Prioritering af ansøgninger: Finder det afgørende, at den stærkt kritiserede og uhen-sigtsmæssige nutidsværdiberegning, der blev anvendt for moderniseringsordningen for kvæg i 2015, ikke bliver gentaget for ordninger i 2016. Opfordrer NaturErhverv-styrelsen til at finde en alternativ og enkel prioriteringsmodel, der er baseret på et sammenligneligt datagrundlag, klare forudsætninger og håndterbare beregninger for ansøjerne. Er meget optaget af, at prioriteringen bliver håndteret på en ordentlig og saglig måde.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af støtteordninger. Der vil blive gennemført en evaluering af ordnin-gen modernisering af kvægstalde, herunder priori-teringsmodellen. NaturErhvervstyrelsen vil fortsat have fokus på at inkludere erhvervet i ordningens opsætning – herunder indspil til en prioriterings-model, der opfylder forordningens krav om en ak-tiv prioritering.
8.7	Moderniseringsordning for kvæg: Foreslår, at der fremover kun er én tilskudssats, dvs. 20 pct., uanset om der er tale om renovering, nybyggeri eller tilbygning. Det er en forudsætning, at NaturErhvervstyrelsens administration af ordningen forenkles, så projekter, der fx omfatter både tilbygning og renovering, kan håndteres som ét samlet projekt. Dermed vil minimumsgrænsen på 300.000 kr. gælde for bedriftens samlede projekt, og ikke for hvert delprojekt.	Ja. Efter høringens afslutning er der truffet politisk beslutning om, at tilskudssatsen ændres til 20 pct., uanset typen af investering. Spørgsmålet om hånd-tering af fx tilbygning og renovering i ét samlet projekt håndteres i forbindelse med udmøntningen af ordningen. Der er indledt drøftelser herom med erhvervet.
8.8	Modernisering af slagtesvinestalde: Har flere tekstnære bemærkninger, bl.a. til defi-nitionen af et barmarksprojekt (side 198), definition af en tilbygning (side 198), defi-nition af totalrenovering af eksisterende gulv og inventar i stalden (side 198) samt tekst vedrørende udgiften til fjernelse af inventar.	Ja. De tekstnære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er re-levant.
8.9	Løsdrift i farestalde: Ser gerne en politisk prioritering af 25 mio. kr. i 2016 til ”løs-gående diegivende søer”, som vurderes at kunne bakke op om indgåede politiske afta-ler om dyrevelfærd i svineproduktionen. Har ingen specifikke bemærkninger til anvendelse af standardomkostninger til etable-ring af løsdrift i farestalde, jf. side 197-198, der svarer til de priser, der blev anvendt i forbindelse med farestaldsordningen i 2015.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Der er tale om en politisk be-slutning. I 2016 er der afsat 19 mio. kr. til fare-staldsordningen.
8.10	Investeringsstøtte til kvægsektoren: Har flere tekstnære bemærkninger til bl.a. side 190 ff. vedr. produktionens miljø- og klimapåvirkning og/eller dyrevelfærd, typer af operationer, teknologier til at øge dyrevelfærden samt definition af renoveringspro-jekter i henholdsvis svine sektoren og kvægsektoren (også side 194).	Ja. De tekstnære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er re-levant.
8.11	Miljøteknologi generelt: Ser gerne, at miljøteknologiordningen til svinestalde retter sig mod både so- og smågrisehold, og at miljøteknologiordningen til kvægsektoren retter sig mod både malkekvæg (80 pct.), slagtekalveproduktion (15 pct.) og natur-pleje/kød kvæg (5 pct.).	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Bemærkningen vedrører ud-møntningen af støtteordningen, der ikke finder sted

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	Desuden er det vigtigt, at der er klarhed om udmøntningen af puljen til gartneri og øvrige driftsgrene, som fx fjerkræsektoren og minksektoren.	på dette detaljeringsniveau, da det lægger begrænsninger i forhold til den faktiske søgning og til at kunne prioritere ud fra effekt. Ordningernes udmøntning drøftes desuden med erhvervet, lige som bekendtgørelser og vejledninger sendes i offentlig høring.
8.12	Innovationspartnerskaber (EIP): Foreslår, at der iværksættes en støtteaktivitet under det europæiske innovationspartnerskab (EIP). Det foreslås konkret, at den iværksættes som en integreret del af erhvervsudviklingsordningen, og at EU-medfinansieringen bliver 80 pct. Foreslår, at der afsættes 2 mio. kr. til dette indsatsområde ud af de 80 mio. kr., der er afsat til erhvervsudviklingsordningen i 2016.	Ingen konsekvens. Aktører i dansk landbrug arbejder allerede i dag for at udvikle nye innovative løsninger i overensstemmelse med EIP's formål, som det også fremgår af Landbrug & Fødevarers høringssvar. I forbindelse med udarbejdelsen af landdistriktsprogrammet 2014-2020 blev det derfor besluttet, at der ikke skulle ydes et sådant tilskud. De relative administrative omkostninger ved en sådan indsats på 2 mio. kr. ville desuden være høje.
8.13	Erhvervsudvikling: Foreslår, at medfinansieringssatsen på 50 pct. hæves til henholdsvis 53 pct. for projekter om videnoverførsel og 80 pct. for udviklingsprojekter, hvilket forordningen giver mulighed for.	Ingen konsekvens. Der er taget politisk beslutning om, at erhvervsudviklingen finansieres med 50 % EU-midler og 50 % fondsfinansiering.
8.14	Tekniske anlæg på agerjord (minivådområder): Er tilfreds med, at der er afsat yderligere midler i 2016 til denne indsats. Understreger, at indsatser til forbedring af vandmiljøets tilstand i størst muligt omfang bør ske i recipienten med marine virkemidler. Såfremt dette ikke løser hele miljøudfordringen, og der samtidig kan påvises en væsentlig negativ påvirkning som følge af kvælstofudledning, skal næste trin være oplandsløsninger, der håndterer hele eller dele af indsatsbehovet for et større område. Minivådområder kan i den sammenhæng anvendes til at løse opgaven, men det er væsentligt, at minivådområder også kan anvendes til at løse opgaven for mere end én lodsejer.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ordning udgår af forslaget til programændring for 2016. Ordningen vil ikke være relevant i 2016 på grund af de planlagte ændringer af gødningsreguleringen, så der kan gødskes til økonomisk optimum. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
8.15	Tekniske anlæg på agerjord (minivådområder): Bemærker, at som ordningen er beskrevet, mangler der sammenhæng med regeringens politik, herunder udmøntning af 16-punktsplanen, hvor generel ophævelse af normsænkningen og efterfølgende gennemførelse af en målrettet indsats udgør grundstenen. Da fremtidens regulering ikke ligger fast, er argumentationen i beskrivelsen uden ophæng i de politiske beslutninger. Finder det væsentligt, at evt. fremtidige krav til kvælstofreduktion sker med fuld erstatning til de berørte lodsejere. Kun hvis der er ønske om at gødske med en mængde	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ordning udgår af forslaget til programændring for 2016. Ordningen vil ikke være relevant i 2016 på grund af de planlagte ændringer af gødningsreguleringen, så der kan gødskes til økonomisk optimum. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	kvælstof i et omfang, der ligger ud over de fastsatte normer, kan det overvejes, om landmanden skal være med til at investere i rensfunktioner.	
8.16	Økologisk udvikling: Er positiv over for denne ordning. Der er et uudnyttet potentiale i at koble producenter med gode nye ideer sammen med vidensinstitutioner, der kan implementere disse innovative tanker i projekter.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ordning udgår af forslaget til programændring. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
8.17	Økologisk investeringsstøtte: Bemærker i forhold til prioriteringskriterier, at det er vigtigt at holde fast i, at de største bedrifter ikke altid skal prioriteres først uden hensyntagen til relevans og potentialer, der er uafhængige af størrelse.	Ingen konsekvens. NaturErhvervstyrelsen har overvejet forskellige udregningsmetoder for omkostningseffektiviteten i 2015 ansøgningsrunden, herunder hvor størrelsesafhængige faktorer har indgået. Valget er faldet på en model, hvor store bedrifter prioriteres lidt højere end små bedrifter. Den valgte prioriteringsmodel vil indgå i ordningens evaluering.
8.18	Fysiske anlæg på landbrugsjord i forbindelse med vandløbsrestaurering (foranstaltning M07c): Såfremt der skal gennemføres vandløbsrestaureringer, som vil lægge beslag på landbrugsarealer, er det helt nødvendigt, at der forud er foretaget en helhedsvurdering af projektet. Fx i forhold til: Vil det sikre fuld miljøgevinst, god økologisk tilstand, er det omkostningseffektivt, er vandløbet karakteriseret korrekt, og er der lodsejeropbakning til indsatsen? Mener, at tilskud under programmet skal anvendes til projektets fysiske gennemførelse, og ikke til forundersøgelser. Finansieringen af sidstnævnte må være et statsligt anliggende.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ordning udgår af forslaget til programændring. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.
8.19	Tilskud til facilitering. Opfordrer til, at der i forbindelse med alle typer af ordninger, der fremmer natur og biodiversitet, kan opnås tilskud til en faciliterende indsats. Konkret bør muligheden for facilitering tilføjes på side 210 under de nævnte deloperationer.	Ingen konsekvens. Der kan kun gives tilskud til udgifter, som vurderes nødvendige for at projekterne gennemføres. Tilskud til facilitering vurderes nødvendigt for at skabe større sammenhængende naturarealer mellem flere lodsejere i forbindelse med implementeringen af EU's naturdirektiver.
8.20	Natura 2000 – Optimale vandstandsforhold: Finder det positivt, at ordningen ændres til ”optimale vandstandsforhold”, således at der både kan ske hævelse og sænkning af vandstanden.	Ingen konsekvens. Efter høringen er det besluttet at fastholde det hidtidige navn ”Naturlige vandstandsforhold”. Ordningens indhold er dog uændret. Bemærkningen er derfor ikke længere relevant.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
8.21	<p>Natura 2000-projekter – rydning af tilgroede arealer m.v.: Finder det positivt, at der indføres mulighed for tilskud til en faciliterende indsats.</p> <p>Landbrug & Fødevarer er uforstående overfor, at projekter, der indeholder rydning, skal prioriteres forud for andre projekter. I stedet bør prioriteringen afhænge af naturværdien for det enkelte område. Jf. side 215.</p>	<p>Ingen konsekvens. Danmark er langt fra måltallet for rydninger, hvorfor det er valgt, at disse prioriteres først. Alle kortlagte naturarealer i den særlige udpegning har en god naturværdi.</p>
8.22	<p>Særlige levesteder for Bilag IV-arter + Landskabs- og biotopforbedrende beplantninger: Er tilfreds med, at sidstnævnte indgår i programmet for 2016. Bakker op om anvendelse af standardomkostninger for begge ordninger. Det er vigtigt, at den korte tekst om standardomkostninger for landskabs- og biotopforbedrende beplantninger ikke viser sig at være begrænsende i forhold til den videre implementering af ordningen.</p> <p>I forhold til prioriteringskriterier for Særlige levesteder for Bilag IV arter bør der ikke foretages prioritering af større projekter forud for mindre projekter. I stedet må det være arternes potentiale for at være på arealet, der er afgørende.</p>	<p>Ingen konsekvens. Teksten vedrørende standardomkostninger for landskabs- og biotopforbedrende beplantninger beskriver de typer investeringer, der erfaringsmæssigt ses i projekterne. Standardomkostningen fastsættes på baggrund af data fra tidligere gennemførte ansøgningsrunder.</p> <p>For Særlige levesteder for Bilag IV-arter prioriteres der først efter arternes potentiale for at være på arealet. Prioriteringen efter projekternes størrelse anvendes kun, hvis der pga. af den bevillingsmæssige ramme er behov for yderligere prioritering.</p>
8.23	<p>Natura 2000 planlægningsprojekter: Undrer sig over, at der gives mulighed for at give tilskud til varetagelse af myndighedsopgaver, herunder statslig indsamling af og sammenfatning af arealdata samt udarbejdelse af kommunale arealforvaltningsplaner. Det er Landbrug & Fødevarers opfattelse, at direkte myndighedsopgaver som planlægning og kortlægning af naturtyper og arter bør dækkes af bevillinger på finansloven samt i forbindelse med aftaler om kommunernes økonomi. Landdistriktsmidlerne bør fsva. Natura 2000-indsatsen anvendes til direkte at sikre bedre forhold for natur og biodiversitet i Natura 2000-områderne. Finder derfor, at ordningen vedrørende Natura 2000-planlægningsprojekter ikke bør være en del af landdistriktsprogrammet.</p>	<p>Ingen konsekvens. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.</p> <p>Landdistriktsforordningens artikel 20 giver mulighed for at støtte udarbejdelse og ajourføring af planer for udviklingen af kommuner og landsbyer i landdistrikterne og deres grundlæggende serviceydelser og af beskyttelses- og forvaltningsplaner for Natura 2000-områder og andre områder af høj naturværdi.</p>
8.24	<p>Pleje af græs- og naturarealer: Bemærker, at den foreslåede ændring – så arealer inden for Natura 2000, men uden for de særlige udpegninger, sidestilles med arealer uden for Natura 2000-områderne – bør fremgå af den foreliggende programændring. Dermed bliver det muligt at prioritere de pågældende arealer efter de nye prioriteringskriterier allerede fra 2016.</p> <p>Finder det afgørende, at bagatelgrænsen hæves fra de nuværende 100 m² til 500 m² eller til en vis procentdel (fx 10 pct.), hvor der ikke er krav om, at plejeforpligtelserne overholdes. Det er bl.a. forventningen, at dette vil kunne sænke fejlraten på ordningen.</p>	<p>Ingen konsekvens. Forslagene er relevante, og der arbejdes videre med dem frem mod 2017.</p> <p>Forslag om, at HNV-kortet skal virke inden for Natura 2000, hvorved disse arealer kan prioriteres, såfremt de har tilstrækkelig høj naturværdi, kræver ændring af både regler og IT-opsætning, hvorfor dette først kan gennemføres til 2017.</p>

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
		Forslaget om at øge bagatelgrænsen fra 100 til 500 m ² , eller en 10 pct. grænse, vurderes ikke umiddelbart muligt i henhold til EU-regler, men forslaget tages op til fornyet analyse frem mod 2017.
9	Limfjordsrådet	
9.1	Vådområder: Bemærker, at der ikke – som foreslået – er grund til at overføre opgaven med prioritering af projekter fra vådområdestyregrupperne til Naturstyrelsen.	Ingen konsekvens. Der er enighed om, at VOS'erne har løftet opgaven med at være leveringsdygtige ift. vådområdeprojekter til realisering. Der skal ske en reel og transparent prioritering af projekter. Der er derfor behov for at justere prioriteringsmetoden, så alle projekter indgår i en synlig prioritering. Dette løses gennem en central prioritering. VOS'ernes rolle i det fremtidige setup vil indgå i overvejelserne i forbindelse med ordningens opsætning.
9.2	Finansiering fra flere fonde: Finder det vigtigt, at kommuner ved implementering af indsatsen ikke kommer til at opleve det som en bureaukratisk forhindring, at flere EU-fonde kan ligge bag finansieringen af helhedsprojekter i vandplanindsatsen. Fx viser erfaringerne, at samkøring af vådområder og vandløbsrestaureringer i samme projektområde kan være meget vanskelig i forhold til NaturErhvervstyrelsens støtteordninger.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af støtteordninger.
9.3	Mere fleksible støttemuligheder: Der er behov for, at støttemulighederne i landdistriktsmidlerne til 2. generations vandplaner bliver tilpasset i forhold til mere fleksibilitet, end det er tilfældet i forslaget til programændring. Landdistriktsprogrammet bør i samspil med støtteordninger under de øvrige EU-fonde kunne rumme støttemuligheder til langt flere typer virkemidler, der kan vise sig hensigtsmæssige i et opland. Fx en støtteordning til kvælstofreducerende projekter, herunder forprojekter.	Ingen konsekvens. EU's forordningsgrundlag fastlægger kravene til, hvad der skal beskrives i landdistriktsprogrammet. Ved godkendelse af landdistriktsprogrammet godkender Kommissionen den støtte, der kan ydes i det danske program, og herunder på hvilken måde. Programmet skal således beskrive forholdsvis detaljeret fx hvilke typer af operationer, der er støtteberettigede, betingelserne for støtte og støtteberettigede udgifter.
9.4	N- og P-vådområder: Finder, at ansøgningsprocedurerne i forbindelse med fx N- og P-vådområder opleves som et tungt bureaukratisk system med mange ansøgninger. Det bør være muligt for kommunerne inden for tilsagnet at flytte midler fra en budgetpost til en anden uden at involvere NaturErhvervstyrelsen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af støtteordninger. Der er en række krav til ansøgnings- og sagsbehandlingsprocesser, som ikke kan afviges, men NaturErhvervstyrelsen arbejder for, at

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
		de administrative byrder for ansøgere er mindst mulige.
9.5	Helhedsprojekter: Bemærker, at der savnes bedre mulighed for bredere helhedsprojekter. I vådområdeindsatsen er det fx ikke muligt at etablere søer, adgangsfaciliteter m.v., der kan bidrage til at gøre vand- og naturplanindsatsen attraktiv for lodsejere og lokalbefolkning.	Ingen konsekvens. Der kan kun gives tilskud til udgifter, som vurderes nødvendige for at projekterne gennemføres i henhold til deres formål. Formålet med vådområder er eksempelvis at understøtte implementering af vandrammedirektivet ved at nedbringe udvaskningen af kvælstof af hensyn til vandmiljøet.
9.6	Engangskompensation: Bemærker, at engangskompensation hurtigst muligt bør indføres som nyt alternativt virkemiddel til 20-årigt tilskud. Specielt for lodsejere med mindre arealer i et projektområde er de 20-årige fastholdelsesaftaler urimeligt bureaukratiske og lidet attraktive. Den økonomiske værktøjskasse bør for alle indsatser i vand- og naturplanindsatsen indeholde en bred vifte af økonomiske virkemidler, bl.a. 20-årige fastholdelsesaftaler, køb/salg instrument, jordfordeling og engangskompensation.	Ingen konsekvens. Engangskompensation indgår ikke i programændringen for 2016. Der arbejdes for, at engangskompensation kan indføres ved en senere programændring. Der er dog stadig en række uafklarede spørgsmål på dette område. De øvrige økonomiske virkemidler indgår allerede som mulige instrumenter i vandmiljøindsatsen under landdistriktsprogrammet.
9.7	Overvågning og effektvurdering: Mener, at vandplanens indsatser bør overvåges og effektvurderes, så en egentlig evaluering er muligt. anbefaler, at en sådan effektvurdering i 2. generations vandplanerne finansieres via projekterne under landdistriktsprogrammet, og at denne overvågning eventuelt udføres af Naturstyrelsen.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Programmet udelukker ikke muligheden for overvågning og effektvurdering. De nationale bestemmelser i bekendtgørelsen giver mulighed for at foretage sådanne målinger i projektområdet.
10	Povl Aalund	
10.1	SWOT – Vurdering af behov: Foreslår, at fokusområde 5D, Reduktion af udledningen af drivhusgasser og ammoniak fra landbruget, tilføjes i afsnit 4.2.13.13. Øget resourceffektivitet og udnyttelse af potentialet i bioøkonomien. Desuden konsekvensændringer side 100 og 101.	Ingen konsekvens. Bemærkningerne vedrører afsnit i programmet, der ikke ændres i forbindelse med denne programændring.
10.2	Beskrivelse af strategien: Har tekstmære bemærkninger til beskrivelsen af fokusområde 5D, Reduktion af udledningen af drivhusgasser og ammoniak fra landbruget. Foreslår, at der tilføjes et nyt afsnit til teksten i afsnit 5.2.5.4.2. Jf. side 116 og tabel 5.4 side 125.	Ingen konsekvens. Bemærkningerne vedrører afsnit i programmet, der ikke ændres i forbindelse med denne programændring.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
10.3	Investeringer i fysiske aktiver: Har en række tekstmære bemærkninger til afsnit 8.2.2.2, bl.a. tilføjes hensyn til ”personalevelfærd”. Foreslår desuden, at der gives supplerende tilskud til landbrug, der reducerer udledningen af klimagasser med minimum 50 pct., i stedet for ”det typiske krav” på fx 20 pct.	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant. Der kan under landdistriktsprogrammet ikke gives tilskud til fremme af arbejdsmiljømæssige forhold. Der kan heller ikke gives mere i støtte til projekter, der har en højere effekt end til projekter, der har en lavere effekt. Men ansøgningerne prioriteres efter deres effekt i forhold til formålet med ordningen.
10.4	Investeringer i fysiske aktiver: Har tekstmære bemærkninger vedrørende dispensation for en VVM-redegørelse (side 184), fiberfraktion fra separeret gylle til biogasanlæg (side 185), tilføjelse af fokusområde 5D (side 186) og typen af operationer (side 190).	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
10.5	Miljøteknologi: Tilføjer følgende til beskrivelsen af typen af operationer, jf. afsnit 8.2.2.3.1.1 side 190: <ul style="list-style-type: none"> • Investeringer i teknologi til reduktion af ammoniak-, metan- og lattergasudledningen med fokus på teknik, der reducerer mest muligt og reducerer i og fra stalden, fra lager og i forbindelse med udbringning. <p>Der henvises til argumentation i rapporter fra AU og Concito.</p>	Ingen konsekvens. Der er tale om et forslag til tekstændring, der ikke vil betyde faktiske ændringer af, hvilke typer projekter, der kan opnå tilskud.
10.6	Miljøteknologi m.v.: Har tekstmære tilføjelser vedrørende udledningen af klimagasser (fokusområde 5D, side 187), tilføjelse af lattergas og metan til udvælgelseskriterierne (side 193) og tilføjelse af metan (side 169).	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
10.7	Ansøgningsrunder: Håber ikke, at der planlægges efter, at der skal bygges stier til løsgående søer et år, slagtesvin et andet år og kvægstalde et tredje år osv. Der bør kunne opstilles en fleksibel ordning, så investeringerne falder over hele (program)perioden inden for alle områder.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af ordninger. Hvilke ordninger, der åbnes de enkelte år, beror på en politisk beslutning.
10.8	Standardomkostninger: Bemærker vedrørende standardomkostninger for modernisering af svinestalde , jf. side 198: For alle tre kategorier er der nævnt en konkret miljøteknologi. Finder det ikke optimalt, at der er henstilling om miljøteknologi i tabellens tre eksempler. Der er mange andre parametre, der ikke er nævnt, fx våd/tørfoeder, inventartype, færdigfoder/hjemmeblandet foder osv.	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
10.9	Standardomkostninger: Bemærker vedrørende standardomkostninger for teltoverdækning til gyllebeholder, markforsuring, staldforsuring og tankforsuring, jf. side	Ja. De tekstmære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	199: Forstår ikke, hvorfor der er beskrevet ”Definition af ydelse”, når der er beregnet en standardpris på 4.300 kr./stiplads ved et barmarkprojekt.	Programteksten er revideret, således at den alene indeholder en metodebeskrivelse for beregning af standardomkostninger frem for en specifik liste over standardomkostninger. Denne model giver større fleksibilitet.
10.10	Miljøteknologi: Bemærker vedrørende fastsættelsen af udvælgelseskriterier, jf. side 193: Det fremgår, at ansøgninger over maksimumsscoren gives afslag. Dvs. at de bedste miljøteknologier får afslag – men man kan ikke på forhånd vide, om man kommer over maksimumsscoren. Desuden står der, at højest prioritet gives til den laveste omkostningseffektivitet eller den højeste score. Dvs. at den højeste score (som ikke er maksimumsscoren) får i disse tilfælde højeste prioritet. Mener, at ”højeste omkostningseffektivitet” er bedst, dvs. enten er der noget galt med prioriteringskriterierne, eller også kan formuleringerne misforstås.	Ja. De tekstnære bemærkninger er gennemgået, og programteksten er justeret de steder, hvor det er relevant.
11	Region Nordjylland	
11.1	Bredbånd: Bemærker, at konklusionen vedrørende tilgængeligheden til bredbåndsforbindelse ikke synes at inddrage det fremtidige behov for både down- og upload-hastigheder, som Region Nordjylland forventer. Udbredelsen af bredbånd i de tyndere befolkede områder er en væsentlig betingelse for at sikre beskæftigelse og erhvervsudvikling i landdistrikterne.	Ingen konsekvens. Bemærkningerne vedrører af-snit i programmet, der ikke ændres i forbindelse med denne programændring.
11.2.	Forarbejdningssektoren: Noterer med stor tilfredshed, at forarbejdningsvirksomheder og –sektorer nu er positivt indskrevet som målgruppe i programmet, jf. bl.a. afsnit 8.2.1.2, afsnit 8.2.10.2 og afsnit 8.2.10.3.3.	Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er der dog truffet politisk beslutning om, at denne ændring udgår af forslaget til programændring.
11.3	Klynger og netværk: Opfordrer til, at det fremgår tydeligt af programmet, at eksisterende klynge- og netværksorganisationer kan opnå støtte fra programmet inden for de relevante indsatsområder.	Ingen konsekvens. Det fremgår allerede, at tilsagnshaver kan være en virksomhed, forening, organisation eller lignende.
11.4	Økologifremme: Mener ikke, at Økologifremme, herunder omstilling til økologi i offentlige køkkener, bør tages helt ud af programmet.	Ingen konsekvens. Økologifremmeordningen er ikke omfattet af den politiske beslutning om ud-møntning af landdistriktsprogrammet for 2016. Det har dog vist sig nødvendigt at fastholde ordningen i programmet, da den planlagte ansøgningsrunde i efteråret 2015 er udskudt til 2016. Ordningen vil derefter udgå ved næstkommende programændring.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
11.5	Regional vækstindsats: anbefaler, at udmøntningen af landdistriktsprogrammets indsats, i det omfang det er relevant, koordineres med regionale vækstindsatser for at opnå størst mulig synergi og sikre regional/lokal ejerskab og forankring.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører gennemførelsen af de enkelte støtteordninger.
11.6	Turisme og støtte til friluftsliv: Bemærker, at inden for erhvervsudviklingen i landdistrikterne vil det også være relevant at inddrage turistdestinationerne i udmøntningen af programmet. Desuden er det mindre hensigtsmæssigt, at der ikke længere ydes støtte til friluftsliv.	Ingen konsekvens. Turisme ligger uden for Erhvervsudviklingsordningens formål. Støtte til friluftsliv er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016. Ordningen tages derfor ud af programmet.
11.7	Ansøgningsmateriale: Opfordrer til, at ansøgningsmateriale og -vejledninger holdes så enkelt og brugervenligt som muligt.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af støtteordninger.
11.8	N+3: Er bekymret for opfyldelsen af N+3, når programmet først ventes åbnet for ansøgninger i formentlig tredje kvartal 2016. Det er også længe at vente for potentielle ansøgere.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Bemærkningen er taget til efterretning. Flere støtteordninger åbner dog i foråret 2016, bl.a. ansøgningsrunden for arealordningerne, hvilket bidrager til opfyldelsen af N+3.
12	Rigsrevisionen	
12.1	Ingen bemærkninger.	Ingen konsekvens.
13	Sønderjysk Landboforening	
13.1	Forslag til nye virkemidler: Forslår en lang række nye indsats, der bør finansieres under landdistriktsprogrammet. Bl.a. muslingeopdræt, iltning, etablering af ålegræs og andre havgræsser, stenrev, matrice minivådområder, intelligente bufferzoner, frivillige randzoner, etablering af ekstra skov på omdriftsarealer, vandløbsdobbeltprofil, frivillig omlægning af fodergræs, frivillig brak samt finansiering af natur- og miljøkonsulenter, der rådgiver landmænd.	Ingen konsekvens. Udmøntningen af landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning. Dog findes ordningen Etablering af skov (M08a) allerede.
14	Økologisk Landsforening	
14.1	Beskrivelse af Økologisk Landsforening: Har nogle tekstmæssige bemærkninger til beskrivelsen af foreningen og dens arbejde, jf. side 43, side 65 og side 121.	Ingen konsekvens. Bemærkningerne vedrører afsnit i programmet, der ikke ændres i forbindelse med denne programændring.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
14.2.	Midler: Bemærker, at den afsatte ramme til finansiering af økologiordningerne bør forøges for at kunne dække den stigende omlægning og for at sikre, at indsatsen til markedsfremme ikke går ned.	Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten. Fordelingen af midler i landdistriktsprogrammet for 2016 er en politisk beslutning.
14.3	Økologifremmeordningen: Ønsker at bevare ordningen som en selvstændig indsats, der er målrettet informations- og uddannelsesaktiviteter. Mener ikke, at de planlagte alternative indsatser under Fonden for Økologisk Jordbrug dækker det aktuelle behov.	Ingen konsekvens. Økologifremmeordningen er ikke omfattet af den politiske beslutning om udmøntning af landdistriktsprogrammet for 2016. Det har dog vist sig nødvendigt at fastholde ordningen i programmet, da den planlagte ansøgningsrunde i efteråret 2015 er udskudt til 2016. Ordningen vil derefter udgå ved næstkommende programændring.
14.4	Økologisk Arealtilskud: 1. Ser gerne, at det bliver muligt at give ét-årige forlængelser. 2. Foreslår, at økologisk arealtilskud kan udbetales til bedriftens samlede areal ekskl. arealer med bygninger, private haver, lagerpladser m.v. Formålet er at forenkle landmandens arbejde med at tilmelde arealer til ordningen samt fjerne presset på småbiotoperne, så de ikke bliver ryddet for at undgå at miste støtteberettiget areal.	1. Ja. Der vil blive arbejdet på dette frem mod 2019, da de relevante arealer i 2015 blev omfattet af 5-årige tilsagn og først udløber i 2019. Der arbejdes dog allerede fra 2016 på en afgrænset konverterings-/dispensationsmulighed, så tilsagnshavere i særlige tilfælde vil kunne udgå af deres 5-årige tilsagn. Denne mulighed er indsat i forslaget til programændring. 2. Ingen konsekvens. Det er ikke muligt at udbetale tilskud til bedriftens samlede areal, da EU-reglerne kræver præcis indtegning af støtteberettigede landbrugsarealer, og da landskabslementer kun kan indgå heri, hvis de gøres til en del af GLM-kravene.
14.5	Økologisk Investeringsstøtte: 1. Finder det positivt, at der i alt er afsat flere midler til økologisk investeringsstøtte. Det er dog væsentligt, at der ikke kun er midler til investering i husdyrproduktion, idet der også er behov for investeringer rettet mod markdrift, der skal øge den miljømæssige profil og de særlige udfordringer for økologisk dyrkning. 2. Fastholder, at der ikke alene bør prioriteres efter landbrugets størrelse (HA, DE), da mindre, økologiske landbrug også kan have en effektiv, harmonisk og fuldt rentabel produktion fx med specialproduktion.	1. Ingen konsekvens. Det fremgår allerede, at der kan gives tilskud til stald- og markinvesteringer. 2. Ingen konsekvens. Programteksten er allerede justeret, så størrelse er et af flere kriterier, der kan bruges i prioriteringen. 3. Ingen konsekvens. Ordningen økologisk investeringsstøtte er målrettet den primære jordbrugssektor.

	Bemærkninger i høringssvaret	Konsekvens for programteksten
	3. Finder det væsentligt, at der også afsættes midler til tilskud til investeringer i forarbejdningsudstyr på landbrug, fx til mølleri, mosteri og slagteri m.v., da flere økologiske landmænd ønsker egen forarbejdning, og LAG-ordningen ikke dækker disse investeringer i tilstrækkeligt omfang.	
14.6	<p>Erhvervsudvikling:</p> <p>1. Ser positivt på forslaget om at inkludere forarbejdningssektoren, forudsat at der er tale om mindre virksomheder, og de er beliggende i landdistrikter.</p> <p>2. Ønsker en definition af ”landdistrikter”, da mange mindre virksomheder ”i byen” forarbejder økologiske landbrugsprodukter og derfor bør kunne deltage i kompetenceopbygningsaktiviteter.</p> <p>3. Anmoder om, at det bliver muligt at få tilskud til fx rejseomkostninger og fakturaer under 1.000 kr., jf. at disse ikke er tilskudsberettigede i dag.</p> <p>4. Generelt bør der være plads til fleksibilitet ved prioritering og kontrol af projekter, så administrative begrænsninger og kontrol ikke gør det vanskeligt at nå de faglige mål. Jf. side 174.</p>	<p>1. Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ændring udgår af forslaget til programændring.</p> <p>2. Ingen konsekvens. Landdistrikter er allerede defineret i programmet.</p> <p>3. Ingen konsekvens. Bemærkningen er ikke relevant for programteksten, men vedrører udmøntningen af ordninger.</p> <p>4. Ingen konsekvens. Bestemmelser vedrørende prioritering og kontrol for en given støtteordning skal fastlægges ved bekendtgørelse inden ansøgningsrundens start. Derved sikres klarhed om betingelserne for tilskuddet.</p>
14.7	<p>Økologiske Udviklingsprojekter: Bemærker bl.a. følgende:</p> <p>1. Der bør lægges begrænsninger i forhold til store virksomheders mulighed for at søge tilskud. Store virksomheder bør dog kunne indgå som samarbejdspartnere.</p> <p>2. Egenfinansiering bør kunne ske via ejerens og medarbejderens arbejdstimer i projektet.</p> <p>3. Demonstrationsaktiviteter bør omfatte mulighed for at teste produktet på markedet, og herunder omfatte tilskud til test af pakning, emballager, etiketter og kommunikation om produktet.</p> <p>4. Der bør kunne ydes tilskud til løn til ejer (fx max. beløb pr. time).</p> <p>5. Pointsystem til prioritering af ansøgninger bør være enkelt og overskueligt for ansøger.</p>	<p>Ingen konsekvens. Efter høringens afslutning er det besluttet, at denne ordning udgår af forslaget til programændring. Bemærkningerne er derfor ikke længere relevante.</p>